

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.294.2024

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając na interpelację nr 2957 Pani Posłanki Henryki Krzywonos-Strycharskiej w sprawie możliwości przejścia na wcześniejszą emeryturę osób, które prowadziły działalność gospodarczą, a wykonywały prace uznawane za prace w szczególnych warunkach, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

W stanie prawnym obowiązującym do dnia 1 stycznia 1999 r. kwestię uprawnień do emerytur regulowały przepisy ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. poz. 267, z późn. zm.). Przepisy tej ustawy definiowały, że pracownikiem jest osoba pozostająca w stosunku pracy, a zatrudnienie jako wykonywanie pracy w ramach stosunku pracy.

Prawo do emerytury zależało od osiągnięcia wieku, wynoszącego 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn oraz udokumentowania minimalnego okresu zatrudnienia wynoszącego odpowiednio 20 i 25 lat. Od tej zasady ustawa przewidywała odstępstwa dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W przypadku tych pracowników w zakresie uprawnień do wcześniejszej emerytury stosowane były przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43, z późn. zm.). W rozporządzeniu tym wskazano, że jest ono stosowane do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wymienione w tym rozporządzeniu oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia.

Z dniem 1 stycznia 1999 r. nastąpiła reforma powszechnego systemu emerytalno-rentowego przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1251, z późn. zm.).

W obowiązującym stanie prawnym w stosunku do ubezpieczonych urodzonych przed dniem 1 stycznia 1949 r., będących pracownikami zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, zachowano prawo do emerytury w wieku niższym oraz zachowano stosowanie przepisów powołanego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Przez okres przejściowy prawo do emerytury wcześniejszej z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze zachowano dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r. a przed dniem 1 stycznia 1969 r., jeżeli nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego albo złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem ZUS na dochody budżetu

państwa i warunki do uzyskania emerytury określone w tych przepisach spełnią do dnia 31 grudnia 2008 r.

Uprawnienia do wcześniejszych emerytur zachowali ubezpieczeni, urodzeni po dniu 31 grudnia 1948 r., jeżeli w dniu wejścia w życie przepisów wskazanej ustawy, tj. w dniu 1 stycznia 1999 r., osiągnęli okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn, w tym co najmniej 10 lub 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze określonej przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, uprawniający do emerytury w wieku niższym niż 60 lat dla kobiet i 65 dla mężczyzn. Emerytura na tych zasadach przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na dochody budżetu państwa.

Od 1 stycznia 2009 r. sprawę uprawnień do emerytury w wieku niższym niż powszechnie obowiązujący z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze regulują przepisy ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2023 r., poz. 164, z późn. zm.). Na podstawie obowiązujących przepisów powołanej ustawy prawo do emerytury pomostowej przysługuje pracownikowi po spełnieniu łącznie następujących warunków:

- urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.;
- ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;
- osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
- ma okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;
- po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu przedmiotowej ustawy.

Prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, spełniła warunki określone w przepisach ustawy o emeryturach pomostowych oraz w dniu wejścia w życie przepisów tej ustawy, tj. w dniu 1 stycznia 2009 r. miała wymagany okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze.

Należy zauważyć, że emerytury pomostowe finansowane są ze specjalnie utworzonego w tym celu Funduszu Emerytur Pomostowych, którego dysponentem jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Płatnik składek opłaca do Funduszu Emerytur Pomostowych składki za pracownika, który spełnia łącznie następujące warunki: urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r. i wykonuje określone prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Obowiązek opłacania składek na Fundusz Emerytur Pomostowych za pracownika powstaje z dniem rozpoczęcia wykonywania przez niego pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, a ustaje z dniem zaprzestania wykonywania tych prac. Taka konstrukcja potwierdza pracowniczy charakter prawa do emerytury pomostowej. Skoro bowiem składki na Fundusz Emerytur Pomostowych odprowadza się wyłącznie za pracowników, to tylko pracownicy mają prawo do emerytury pomostowej.

Należy podkreślić, że zarówno w uprzednio funkcjonującym systemie emerytalno-rentowym uregulowanym przepisami ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin oraz obowiązującym od dnia 1 stycznia 1999 r. systemie emerytalno-rentowym uregulowanym przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych prawo do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze zostało dedykowane wyłącznie pracownikom legitymującym się odpowiednim okresem zatrudnienia, rozumianym jako wykonywanie pracy w ramach stosunku pracy, co oznacza jego pracowniczy charakter.

Zasada ta została zachowana także w przypadku emerytury w wieku niższym niż powszechnie obowiązującej z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze uregulowanej przepisami ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych.

W Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej nie są aktualnie prowadzone prace nad zmianą przepisów ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych w kierunku wskazanym w interpelacji. Podnieść przy tym wypada, że postulowana w niej rezygnacja z zasady pracowniczego charakteru emerytury pomostowej musiałaby się wiązać z rozszerzeniem obowiązku odprowadzania składek na Fundusz Emerytur Pomostowych za inne grupy niż pracowników. Dodatkowo, biorąc pod uwagę powiązanie prawa do emerytury pomostowej z odprowadzaniem składek na ten fundusz, rozwiązanie to mogłoby zakładać możliwość nabycia prawa do emerytury pomostowej wyłącznie za okresy przyszłe, a nie przeszłe. Nie wydaje się, aby takie rozwiązanie mogło spotkać się z zadowoleniem grup postulujących zmiany poruszone w interpelacji.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
dr hab. Sebastian Gajewski, prof. uczelni
Podsekretarz stanu
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/